

Valsts sociālās
aprūpes centrs
"Latgale"

Sociālajiem pakalpojumiem ir jābūt balstītiem cilvēka vajadzībās

Publicēts: 02.12.2020.

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

Sadarbības partneriem

Deinstitutionalizācijas projektu ietvaros plānots, ka ap 700 institūcijās dzīvojošo cilvēku ar garīga rakstura traucējumiem līdz 2023. gadam no valsts sociālās aprūpes centriem (turpmāk – VSAC) pārcelsies uz dzīvi sabiedrībā. Šobrīd pašvaldības veido jaunus sabiedrībā balstītus sociālos pakalpojumus cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem - grupu dzīvokļus, specializētās darbnīcas un dienas aprūpes centrus. Šo pakalpojumu izveide ir nepieciešama ne tikai tādēļ, lai cilvēki no VSAC varētu pārcelties uz dzīvi sabiedrībā, bet arī lai mazinātu risku šobrīd sabiedrībā dzīvojošo cilvēku ar garīga rakstura traucējumiem nokļūšanai institūcijās, sniedzot iespēju cilvēkiem dzīvot ģimeniskā vidē un saņemt nepieciešamo atbalstu.

Sniedzot atbalstu un papildus zināšanas VSAC "Vidzeme" filiāles "Rūja" un filiāles "Valka" darbiniekiem cilvēka ar garīga rakstura traucējumiem sagatavošanai dzīvei sabiedrībā, Vidzemes plānošanas reģiona deinstitutionalizācijas projekta "Vidzeme iekļauj" ietvaros oktobra mēnesī norisinājās četru dienu apmācības par sabiedrībā balstītu pakalpojumu sniegšanu cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem. Apmācības vadīja biedrības "Rīgas pilsētas "Rūpju bērns"" un biedrības "Papardes zieds" speciālisti, runājot gan par cilvēkam nepieciešamo atbalstu patstāvīgas dzīves uzsākšanā, nodarbinātību, vides pielāgošanu, gan par seksualitātes un reprodūktīvās veselības jautājumiem.

Iepazīstinot mācību dalībniekus ar Vidzemes plānošanas reģionā topošajiem pakalpojumiem cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem, projekta "Vidzeme iekļauj" vadītāja Ina Miķelsone, uzsvēra arī VSAC darbinieku lomu deinstitutionalizācijas procesa īstenošanā. *"Jūsu iesaiste pirms cilvēks ir atstājis VSAC ir ļoti nozīmīga, ne tikai, lai palīdzētu apgūt sadzīvē nepieciešamās prasmes, bet arī palīdzot cilvēkam izveidot atbalsta sistēmu ārpus institūcijas, kopā saprotot, kurš būs cilvēka ģimenes ārsts, sociālā dienesta darbinieks pašvaldībā, psihiatrs. Jau šobrīd jūs varat palīdzēt cilvēkam apzināt šīs personas, kopā aizdoties uz nākamo dzīvesvietu un iepazīt apkārtni."*

Dalībniekiem savas iekšējās "normāli" robežas izvērtēt izaicināja biedrības "Rīgas pilsētas "Rūpju bērns"" valdes loceklis Māris Grāvis runājot par normalizācijas principiem sniedzot pakalpojumus cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem. M.Grāvis uzsvēra: *"Nereti jomās, kur paši nespējam sevi disciplinēt, to sagaidām no cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem, esot pret viņiem prasīgāki, nekā pret sevi."* M.Grāvis aicināja mācību dalībniekus apdomāt, ko viņi jau šobrīd var darīt, lai tuvinātu cilvēku ikdienu sabiedrībā balstītam pakalpojumam, mainot mazas ikdienas darbības un ļaujot cilvēkiem iespēju robežās veidot savu dienu. Stāstot par pakalpojumiem, kurus sniedz biedrība "Rīgas pilsētas "Rūpju bērns"", M.Grāvis vērsa uzmanību uz to, cik svarīgs ir pakalpojumu kopums, lai sniegtu atbalstu cilvēkam ar garīga rakstura traucējumiem, nepietiek tikai ar grupu dzīvokļu pakalpojumu vai dzīvojamo platību, ir jādodomā, kā cilvēku nodarbināt. *"Dienas aprūpes centri un specializētās darbnīcas ir labi, bet ne līdz galam"* – sacīja M. Grāvis, norādot, ka daļa cilvēku ar garīga rakstura traucējumiem var strādāt. Lai rādītu piemēru citiem uzņēmējiem, kopā ar domubiedriem izveidots sociālais uzņēmums "RB cafe", kurā nodarbina arī cilvēkus ar garīga rakstura traucējumiem.

"Pēc Māra stāstītā mainījās mans priekšstats par to, kurš VSAC iemītnieks spēj dzīvot sabiedrībā. "Rūpju bērns" veiksmīgi nodrošina pakalpojumus arī cilvēkiem ar smagiem garīga rakstura traucējumiem. Līdz šim uz dzīvi sabiedrībā gatavojām cilvēkus ar vieglākiem funkcionāliem traucējumiem." – pēc apmācībām pārdomās dalījās kāda dalībiece.

Strādājot dienas aprūpes centrā ar jauniešiem, kuriem ir intelektuālās attīstības traucējumi un slimnīcā ar bērniem, kuriem ir funkcionāli traucējumi, ergoterapeits Lotārs Freivalds uzsver, ka vides pielāgošana cilvēka vajadzībām var palīdzēt uzturēt cilvēkam esošās prasmes vai stimulēt jaunu prasmju apgūšanu. Pareizi pielāgota vide var mazināt funkcionālo traucējumu radītās grūtības. Ar nelielu atbalstu no aprūpētāja puses var ietekmēt svarīgus procesus cilvēka ķermenī, piemēram, sēdinot cilvēku ēšanas laikā vai novietojot radio tā, lai cilvēkam klausoties mūziku, tiktu "izaicināta" tā auss, kura cietusi pēc insulta. Pakalpojumā cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem jāļauj dalībniekiem iesaistīties galda klāšanā, ēdiena gatavošanā un trauku mazgāšanā, tā attīstot izpratni par lietu kārtību un veicinot sadzīves prasmju apgūšanu. *"Sociālajiem pakalpojumiem ir jābūt balstītiem cilvēka vajadzībās un viņš ir jāgatavo tādiem vides apstākļiem, kādos viņam reāli būs jādzīvo. Nav vērts stundām mācīt nolaist tualetes podā ūdeni, ja cilvēks dzīvos mājā, kurā ir sausā tualete. Tā pat, nav vajadzības mocīt sevi un klientu, liekot cilvēkam mācīties sasiet kurpju auklas, jo mūsdienās ir apavi ar līmējamiem klipšiem. Jāmāca reālajai videi nepieciešamās prasmes."* – uzsvēra ergoterapeits L.Freivalds.

Kopā ar biedrības "Papardes zieds" speciālistēm Ingu Safinu, kura ir izglītības un skolu psihologs, klīniskais un veselības psihologs un supervizori, psihoterapeiti Diānu Indzeri tika kļiedēti mīti par seksualitātes un reprodūktīvās veselības jautājumiem. Izspēlējot lomu spēles un pilnveidojot savas komunikāciju prasmes par seksualitāti darbā ar cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem, mācību dalībnieki saņēma gan praktiskus padomus esošo situāciju risināšanā, gan stiprināja robežu nospraūšanas prasmes, diskutēja par dažādības pieņemšanu, seksuālo orientāciju un apguva metodes, ar kādām palīdzēt cilvēkam ar garīga rakstura traucējumiem apzināties un realizēt savu seksualitāti.

Apmācību noslēgumā psihiatre Karīna Konstantinova sniedza informāciju par psihiskās palīdzības pieejamību Latvijā, savukārt klīniskais psihologs Krišjānis Zarembe runāja par VSAC darbiniekiem ļoti aktuālām tēmām - darbs ar agresīvu klientu un komunikācijas prasmes darbā ar cilvēku ar garīga rakstura traucējumiem. K.Zarembe vērsa uzmanību uz pozitīvas motivēšanas nozīmi darbā ar cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem un kritikas mazināšanu, jo kritika bieži ir agresīvas uzvedības cēlonis. Sabiedrība kopumā vairāk izceļ neizdošanos un kļūdas, kuru ir stipri mazāk par paveikto un sasniegumiem. Koncentrējoties uz otra stiprajām pusēm tiek pozitīvi veicināta vēlme censties darīt labāk.

Vairāk informācijas:

Deinstitutionalizācijas projekta "Vidzeme iekļauj" vadītāja Ina Miķelsone, mob.t 29289487, ina.mikelsone@vidzeme.lv

Sociālo pakalpojumu eksperte Laine Zālīte, mob.t. 26536286, laine.zalite@vidzeme.lv

Informāciju sagatavoja: Naula Dannenberga, projekta "Vidzeme iekļauj" sabiedrisko attiecību speciāliste, mob.t. 26148024, naula.dannenberga@vidzeme.lv

<https://www.vsacatgale.gov.lv/lv/socialajiem-pakalpojumiem-ir-jabut-balstitem-cilveka-vajadzibas>